

ОТЧЕТ на Програмата за намаляване на замърсяването с фини прахови частици / ФПЧ₁₀/ и Плана за действие към нея за периода 2015-2020 г. за 2017г.

Във връзка с изпълнение изискванията на Европейското и Националното законодателство в областта на опазване чистотата на атмосферния въздух на територията на община Смолян функционира автоматична измервателна станция (АИС) **фини прахови частици – ФПЧ₁₀** (с големина на частиците под 10 микрона).

С решение № 860 от 18.12.2014 г. на Общински съвет Смолян е приета програма за намаляване замърсяването с ФПЧ₁₀ на територията на Община Смолян с цел намаляване нивата на замърсителите на въздуха и достигане на нормите за ФПЧ₁₀ в периода 2015-2020 г.

През 2017 г. са извършени 365 средно дневни измервания на ФПЧ₁₀ от които наднормените стойности са 84 броя, като през месец януари е измерена максимална стойност от 152.72 µg/m³. При анализ на резултатите за 2017 г. е видно, че от април до октомври /топлите месеци без отопление/ средномесечната концентрация на фините прахови частици е в норма. За сравнение през 2016 г. при 365 измервания са отчетени 84 превишения, от където е видно, че през 2017 г. броя на превишенията на ФПЧ₁₀ се запазва същия.

На следващите таблици е направен преглед на различните норми, алармени прагове (АП) и допустими отклонения (ДО) за замърсителите съгл. Наредба № 12 и Директива 1999/30/ЕС.

ФПЧ ₁₀	Период на осредняване	Норма [µg/m ³]	Максимален брой превишения на календарна год.
Норма за опазване на човешкото здраве	24 часа	50	35
Норма за опазване на човешкото здраве	Календарна год.	40	-

Най-големия брой надвишения е през месеците януари 25 бр., февруари 21 бр. Надвишения се наблюдават през ноември 15 бр., март и декември по 10 бр., април 2 бр. и май 1 бр. През месец май е измерено 1 надвишение, дължащо се на трансграничен пренос на ФПЧ10 от Сахара. Средногодишни концентрации са $39,40/\mu\text{g}/\text{m}^3$. Наблюдава се намаляване на средногодишната стойност в сравнение с 2016 г. /40.94/.

По наши изчисления от средномесечните концентрации средногодишната стойност на ФПЧ₁₀ за 2017 г. Е **39.40**, а по годишната справка от ИАОС е 39.19.

Измерени средно месечни концентрации за 2017 г.:

Година	Яну	Фев	Мар	Апр	Май	Юни	Юли	Авг	Сеп	Окт	Ное	Дек	СГ
2017	82.16	76.08	42.93	29.17	21.22	22.67	23.11	23.47	21.06	30.07	50.26	50.59	39,40

Средногодишната стойност на ФПЧ₁₀

година	Средногодишната стойност ФПЧ ₁₀ / $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2017	39.40
2016	40,94
2015	46,12
2014	45.42
2013	43,19

Съответно броят на дните с превишения на среднодневната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ се е запазил **84**.

година	броят на дните с превишения на среднодневната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$

2017	84
2016	84
2015	101
2014	119
2013	92

При направения анализ на годишните резултати е видно, че над 90% от годишните стойности на ФПЧ₁₀ е през зимните месеци. Тези годишни стойности утежняват много като средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀, така също и допустимия брой превишения за една година.

Средногодишната стойност ФПЧ₁₀ през годините

СТАНЦИЯ СМОЛЯН	2013г.	2014г.	2015г.	2016г.	2017 г.	норма
Брой регистрирани превишения през годината	90	119	101	84	84	35
Средномесечна концентрация:	43,19µg/m ³	45,42µg/m ³	50,17µg/m ³	40,94µg/m ³	39.40µg/m ³	40µg/m ³

Най – значим източник на емисии на ФПЧ₁₀ в Смолян е битовото отопление (67.96%), следвано от движението по пътищата (2.80%), Обществените сгради формират малък дял от емисиите в Смолян. Емисиите ФПЧ₁₀ от промишлените източници също са незначителни основно поради преустановяване дейността на големите предприятия и отоплителни съоръжения над 0,5 МВт.

Оценка и наличие на неблагоприятни метеорологични условия в град Смолян

- ❖ района се характеризира с ниска скорост на вятъра;
- ❖ Средната месечна стойност на вятъра остава сравнително постоянна през годината, като в около 99 % от случаите с вятър тя се изменя в интервала 0-1.49 м/сек. Скорости над 10 м/сек. се наблюдават в 1 % от случаите, а над 20 м/сек. – много рядко (около 0.3 %);
- ❖ наличие на инверсия;
- ❖ зимата продължава повече от 210 календарни дни;
- ❖ терасовидно разположение на сградите/ съответно източниците на емисии/ стъпаловидно разположение на града, непрекъснати редове от многоетажни сгради по двете страни на улицата и в сравнително тясно долинно разширение.

Най-неблагоприятно за самопречистването на атмосферния въздух е тихото време и слабите ветрове със скорост от 0 до 2 м/сек. В гр. Смолян процентът на тихото време средно за годината е 99%.

В заключение може да се каже, че характера на релефа, продължителното безветрие, сравнително високата влажност на въздуха обуславят ниската самопречиствателна способност на атмосферата в района и създават предпоставки за трайно замърсяване на въздуха.

Анализът на резултатите показва, че битовото отопление е определящия фактор за замърсяването на атмосферния въздух в община Смолян. По-високите стойности на ФПЧ10 са през месеците на отоплителния сезон. Останалите превишения на ФПЧ10 имат инцидентен характер и са в резултат на кумулативното влияние на сухо и ветровито време, неорганизираните емисии от градския транспорт, ремонтни дейности и пренос от вѐн.

През зимния сезон се очаква повишаване на стойностите за ФПЧ10, поради използването на твърди горива за отопление в битовия сектор.

За подобряване качеството на атмосферния въздух в община Смолян се предвиждат следните мерки:

- намаляване емисиите от бита (отопление) – чрез изграждане на локални топлофикации;

– намаляване емисиите от транспорта – въвеждане на оптимизиран график на обществения транспорт в най-натоварените артерии и кръстовища и подобряване организацията на движение на МПС; актуализация на плановете за ремонт и превантивна поддръжка на уличната настилка; хигиенно поддържане на уличната мрежа;

- в плана на ОПУ Смолян за зимно поддържане е заложено изискване зимното почистване на републиканските пътища, разположени в регулацията на гр.Смолян, да бъде с ниво «А» на поддържане, с което трябва да бъде съобрян изборът на средствата за поддържане. Съгласно Наредба №РД-02-20-19 от 12.11.2012 г. за поддържане и текущ ремонт на пътищата, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн.ДВ, бр.91 от 20.11.2012 г., в сила от 20.11.2012 г., изм.ДВ, бр.95 от 4.12.2012 г., на републикански пътища с ниво на зимно поддържане «А» приоритетно се прилага обработка с химически вещества за стопяване на снега и леда.

– поддържане и развитие на зелената система – изграждане на зелен пояс, абсорбиращ прахови емисии около най-натоварените артерии и кръстовища.

През 2017 г. е проведен един Програмен съвет, на които са отчетени и анализирани измерванията от АИС разположена до Регионална библиотека Н. Вранчев Смолян.

Приложения:

1. отчет на средносрочните мерки залегнали в плана за действие за 2017 – 2019 г.;
2. На основание информационните бюлетини от ИАОС към МОСВ за дванадесетте месеца на 2017 г. графики по месеци за измерените концентрации на ФПЧ10;
3. годишна справка на измерени средно месечни концентрации.

Код и пълно наименование на мярката	Времеви обхват	Засегнат сектор на източници на емисии	Разходи за реализацията	Изпълнена / Не изпълнена мярка	Индикатор за мониторинг на мярката	Намаление на годишните емисии в резултат на мярката
Sm_o_1.12 Прилагане на комплексна методика за употреба на противобледняващи средства при зимни условия и обучение на служители от общината и обслужващите фирми	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		изпълнена	Пясък-1850т. Сол – 275т. Химически препарати /Na2Cl /се използват по всички улици по които минава републиканската пътна мрежа на основание писмо изх.№08-00-28/12.01.2017 г. на агенция Пътна инфраструктура и всички главни улици, по които се движи градски транспорт. Приложение 1 – списък на улиците в гр.Смолян, които се третират с пясък и сол и републиканската пътна мрежа.	намаляване на общите имисии 10ug/m3
Sm_o_1.13 Миене на маркуч след опесъчаване през	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		изпълнена	2017г.-30мсм. Всички улици, по които се движи градски транспорт,	Намаляване на общите имисии 8ug/m3

пролетния сезон при благоприятна метеорологична прогноза съгласно комплексна методика за употреба на противобледняващи средства при зимни условия					ул.Дичо Петров, ул.Бузлуджа, ул.хан Аспарух, ул.Наталия, пешеходна зона бул.България, площад Възраждане Устово	
Sm_r_1.14 Редовно миене на маркуч на регулата на улиците за движение на градския и транзитен трафик.	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		изпълнена	2017г.-25мсм. Всички улици, по които се движи градски транспорт, ул.Дичо Петров, ул.Бузлуджа, ул.хан Аспарух, ул.Наталия, пешеходна зона бул.България, площад Възраждане Устово, ул.Братан Шукеров	Намаляване на общите имисии 10ug/m3
Sm_f_1.15 Ограничаване на ръчното метене в извън пешеходните зони	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Поради продължителния зимен сезон в гр.Смолян и голямото количество пясък машинното метене не е приложимо. При първа възможност на пролет ръчно се почиства натрупаното количество отработен пясък и тогава се мие уличното платно	Намаляване на общите имисии 10ug/m3

<p>Sm_f_1.15</p> <p>Замяна на опесъчаването в централната градска част с химически препарати – антиобледенителна течност „антлед“, препарат айсмелт, калциев хлорид, магнезиев хлорид, натриев хлорид, течни и твърди. Течните фракции се употребяват за предварително третиране на пътните платна и пешеходни зони съобразно методиката, а сухите фракции (гранулатите за размразяване при навалял сняг и/или образуван лед . Дозировката и технологията съгласно методиката.</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>Заменени са част от пясъка с натриев хлорид, с което очакваме значително намаляване на запрашаването в града. С натриев хлорид се обработват територии с минимални наклони, поради факта, че при големи наклони не се препоръчва използване на химия, поради ниска ефективност на препарата.</p>	<p>Намаляване на общите имисии 10ug/m3</p>
---	------------------	--	--	---------------------	---	--

<p>Sm_f_1.18</p> <p>Синхронизиране на ръчното метене на тротоарите с машинното третиране на уличните платна (прахусмукане и миенето на регулата) на принципа за ефективност на почистването – ръчно метене от тротоара към платното и машинно метене и миене на платното</p>	<p>2017-2019</p>			<p>Изпълнява се</p>	<p>Тротоарите се метат ръчно от тротоара към платното, след това се събира пясъка от уличното платно ръчно и след това се мие машинно уличното платно.</p>	<p>принос към 10ug/m3</p>
<p>Sm_r_1.17</p> <p>Изпълнение на програма за модернизирание на тротоарните настилки за машинно миене (при реконструкция).</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>Ремонт и рехабилитация на улици, тротоари, надлези, пешеходни алеив гр.Смолян, финансирано по Оперативна програма „Региони в растеж 2014 – 2020 г.“ -257 084лв.</p>	<p>принос към 10ug/m3</p>
<p>Sm_t_1.18</p> <p>Поетапно модернизирание на транспортната инфраструктура, покриване с битумна паста или друга</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>По Оперативна програма „Региони в растеж 2014 – 2020 г.“е извършен ремонт на улици и пътища на територията на община Смолян. Реконструкция и изграждане на улична</p>	<p>принос към 10ug/m3</p>

подходяща настилка.					мрежа и прилежащата техническа инфраструктура. Подобряване на средата и благоустрояване на ул. Маестро Атанасов, ул. Никола Петков и други участъци в града.	
Sm_r_2.8 Контрол и санкции за замърсяването на територията около строителни обекти със строителни отпадъци и пръст, както и при транспортирането им	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Издадени са 6 разрешителни за 2017 г. за депониране на земни маси и 24 разрешителни за строителни отпадъци и анализ по тях.	принос към 3 ug/m3
Sm_r_2.9 Контрол и санкции за замърсяването вследствие паркиране върху зелените площи съгласно чл.59 на Наредба за опазване на околната среда на територията на община Смолян.	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	контролират се местата, на нарушителите се правят предписания съгласно Наредбата за опазване на околната среда	принос към 3 ug/m3
Sm_r_2.9 Контрол и санкции за замърсяване със земни маси при товарене, транспортиране и	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	контролират се дейностите, на нарушителите се правят предписания съгласно Наредбата за съхраняване на ландшафта при управление на земни маси	принос към 3 ug/m3

разтоварване на земни маси съгл. чл.7, ал.1 и санкции съгл. чл. 28 от Наредбата за съхраняване на ландшафта при управление на земни маси на територията на община Смолян.					на територията на община Смолян	
Sm_r_2.10 Контрол за спазване на чистотата на пътя съгл. чл.6 , ал. 2, т.5 , на Наредбата за управление на общинските пътища в община Смолян и прилагане на санкции съгласно чл. 49, ал. 1, т.3 за замърсяване на пътя с кал.	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Почистени са всички общински пътища през 2017г. - 566 км. /общо за гр. Смолян и общината/	принос към 3 ug/m3
Sm_t_2.12 Затревяване на незатревени площи. Насърчаване на гражданите за активно включване за поддържане на зелените площи и	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Ежегодно провеждане на кампания "Красив и зелен Смолян", която се състои в засаждане на дървета, възстановяване и създаване на нови тревни площи.	20 дка/год

почистването.						
Sm_t_2.13 Контрол за изпълнение на забраната за дейности, свързани с добив и преработка на инертни материали на разстояние 40км от урбанизиранта територия.	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	За 2017 години няма депозирани инвестиционни намерения за добив и преработка на инертни материали.	принос към 3 ug/m3
Sm_f_3.11 Повишаване на енергийната ефективност в обектите, които се издържат чрез общинския бюджет	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	През последните години са изготвени енергийни обследвания на общински обекти и са санирани 2 общински сгради и 28 жилищни блока	принос към 4 ug/m3
Sm_i_3.12 Замяна на отоплението с течни горива (газбол) в общински сгради и преминаване към централно топлоснабдяване на биомаса, където е възможно. (Списък 1)	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	смяна на горивата от твърдо гориво и дизел на пелети и инсталация за БГВ със слънчеви колектори. ОП Региони в растеж Норвежка програма на 7 детски градини и едно училище.	принос към 4 ug/m3

<p>Sm_i_3.13</p> <p>Замяна на отоплението с твърди и течни горива (газвол) с биогорива в туристически, търговски и други сгради, включително хотели и ресторантите (Списък 2)</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>ОП Конкурентоспособност бюджет на собствениците</p>	<p>принос към 4 ug/m3</p>
<p>Sm_f_3.14</p> <p>Замяна на течните и твърди горива с гориво от биомаса и котли с к.п.д над 85% ефективност</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>Работи се по ОП Региони в растеж и фондове за ЕЕ и ВЕИ</p>	<p>принос към 4 ug/m3</p>
<p>Sm_o_3.15</p> <p>Съдействие за доброволно преминаване към по-екологични горива на хотели, търговски обекти и обекти държавна собственост. Стимулиране чрез намаляване на такса смет и/или други</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>Повишаване информираността на собственици на търговски обекти и други за преминаване на по-екологични горива. Финансиране от собствениците</p>	<p>принос към 4 ug/m3</p>

стимули с решение на Общинския съвет.						
Sm_i_4.9 Насърчаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Изпълняване на обекти по оперативни програми	принос към 4 ug/m3
Sm_i_4.10 Информационна кампания за използване на пониско емисионни горива за отопление - сухи дърва за огрев (под 20% влажност) и промяна на отоплителните навици на домакинствата	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Оперативни програми Собствен бюджет Проектно финансиране на специализирани НПО	принос към 4 ug/m3
Sm_i_4.10 Информационна кампания за разясняване и стимулиране използването на по-качествени горива за отопление (по-висока	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Разпространяват се брошури за информация на населението	принос към 4 ug/m3

<p>калоричност, по-малко прах, по-ниска влажност), ефективни отоплителни съоръжения и начини на отопление (пиролизни котли, камини и котли на биомаса с к.п.д. над 85%, топлоснабдяване).</p>						
<p>Sm_r_4.11 Промяна на схемата за социално енергийно подпомагане с еко-горива. , в т,ч, с изсушени дърва за огрев (влажност под 35%). Разширяване на схемата за енергийно подпомагане с отоплителни тела с висока топлинна ефективност.</p>	<p>2017-2019</p>	<p>намаляване на общите имисии ФПЦ10</p>		<p>Изпълнява се</p>	<p>направили сме предложение до Социално подпомагане Смолян с цел достигане и поддържане на установените със законодателството по опазване чистота на въздуха норми на фини прахови частици ФПЧ10, с цел ограничаване на емисиите от неподвижни източници да се преосмисли схемата за социално енергийно подпомагане чрез предоставяне на качественни горива или</p>	<p>принос към 4 ug/m3</p>

					екогорива / в натура / и разширяване на схемата за енергийното подпомагане с отоплителни тела с висока топлинна ефективност.	
Sm_o_4.13 Разширяване на схемата за енергийно подпомагане чрез предоставяне на качествени горива, в т.ч. използването на изсушена дървесина за отопление	2017-2019	намаление на общите емисии ФПЦ10		Изпълнява се	Въвеждане на енергоефективни системи. Докъп до устойчиви и ефикасни енергийни ресурси. /Програма BG04 „ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ И ВЪЗОБНОВЯЕМА ЕНЕРГИЯ“	принос към 4 ug/m3
Sm_i_4.14 Информационна кампания за ограничаване използването на примитивни печки за отопление на твърди горива с ниска топлинна ефективност.	2017-2019	намаление на общите емисии ФПЦ10		Изпълнява се	В сайта на община Смолян са публикувани материали „Негативно въздействие на горивата за отопление върху качеството на въздуха	принос към 4 ug/m3
Sm_t_5.4 Разработване на идеен проект за обходен маршрут за тежкотоварния	2017-2018	намаление на общите емисии ФПЦ10		Изпълнява се	Изградена и въведена в експлоатация ГПК	принос до 2 ug/m3

трафик						
Sm_t_5.5 Техническо проектиране на алтернативни придвижвания на територията на града, включително изграждането на велоалеи	2017-2018	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	общински бюджет ОП Региони в растеж	принос до 2 ug/m3
Sm_i_5.5 Стимулиране използването на екологично чисти горива, биогорива и екологични превозни средства за обществен транспорт	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	общински бюджет бюджет на операторите	намаление до 2 ug/m3
Sm_i_5.6 Провеждане на ежегодни кампании по време на Европейската седмица на мобилността и стимулиране на алтернативните начини на придвижване	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	Провеждани са разяснителни кампании за ползата от алтернативни начини на придвижването. Общински бюджет бюджет на организациите бюджет на операторите	принос до 2 ug/m3
Sm_i_7.3 Сътрудничество, работа по конкретни	2017-2019	намаляване на общите имисии		Изпълнява се	привличане на средства по програми	Ефект по всички приоритети

проекти в областта на подобряване на КАВ, ЕЕ и ВЕИ и съответствие с нормите за ФПЧ ₁₀		ФПЦ10				
Sm_i_7.4 Интегриране на знание за ЕЕ и ВЕИ в началното образование	2017-2019	намаляване на общите имисии ФПЦ10		Изпълнява се	ОП "Човешки ресурси" бюджет , съгласуване с РИО. Закупени и раздадени: -Учебна тетрадка „Промяна на климата, енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници” – 120 бр.; -Помагало за учителя „Промяна на климата, енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници“ – 140 бр.	Добра практика - намаление на емисиите с 10%

Изготвил:.....

/инж. Д. Кехайова/